

βολὴν τῶν κκ. Ἀστεριάδη καὶ Καρακίτση ἀπέναντι τοῦ κ. Γιαννακίτσα, μετέθεσε τὸν Νομάρχην Λαρίσης κτλ.»

Καταλαβαίνετε τί τρέχει καὶ τί κρύβεται κάτω ἀπὸ τὴν Κινεζικὴ αὐτὴ λέξη, τὴν «ὑπερβολή», ποὺ μᾶς σερβίρει μὲ ὑπερβολικὰ εὐγένεια μιὰ φημερίδα; Σημαίνει, κύριοι, ὅχι πὼς εἶναι ὑπερβολικὴ ἡ ἀπαίτηση τῶν κκ. Ἀστεριάδη καὶ Καρακίτση νὰ μεταθέσουν τὸ Νομάρχη, μὰ πὼς οἱ δύο αὐτοὶ κύριοι ἔχουν μεγαλύτερη κομματικὴ δύναμη στὴν Κυβέρνηση κ' ἔτσι μποροῦνε νὰ παίρουν καὶ περισσότερα ρουσφέτια.

Νὰν τὴ χαίρουνται λοιπὸν τὴν ὑπερβολὴ τους καὶ νὰ διορίσουν σὲ θέσεις κι ὄλους τοὺς ἄλλους κομματάρχες τους καὶ φίλους τους. Ἀλλιώτικα δὲν κυβερνιέται τὸ Ῥωμαϊκὸ παρὰ μὲ τίς τέτιες ὑπερβολές.

ΝΑ

πατριώτης μιὰ φορὰ μὲ τὰ ὅλα του, ὁ Χρόνης τοῦ Γιοχάνεσμπορ. Κέρδισε τὸν πρῶτο ἀριθμὸ τοῦ Λαχείου τοῦ Στόλου καὶ δὲν τὰ τσίπωσε, καθὼς εἶχε κάθε δικαίωμα, τὰ λεφτὰ στὴν τσέπη του μὰ τὰ μοίρασε γιὰ ἔθνικους σκοποὺς· δέκα χιλιάδες γιὰ τὸ στόλο, τριάντα χιλιάδες στὸν «Ἑλληνισμὸ» (ἀδιάφορο ἂν ἄλλοι κι ὄχι ὁ «Ἑλληνισμὸς» διαφεντεύου-νε σήμερα τὸ Μακεδονικὸ ζήτημα) κι ἀρκετὸ πεσοὶ γιὰ τὴν πατρίδα του. Αὐτὸ, θὰ πεῖτε, τὸ κάνουν κι ἄλλοι. Βέβαια. Μὰ ἔκανε καὶ κάτι ποὺ σπάνια γίνεται στὸν τόπο μας, δηλ. δίνοντας τὰ λεφτὰ του παρᾶγγειλε πὼς ἂν εἶναι νάγοραστοῦν ντουφέκια νὰ τοῦ φυλάξουν κ' ἓνα γιὰ λόγου του.

Νὰ ὁ ἀληθινὸς πατριωτισμὸς! Ὅχι «πλερώνω γιὰ νὰ σκοτωθεῖς» ἀλλὰ «πλερώνω γιὰ νὰ σκοτωθῶμεν». Αὐτὸς ὁ πατριωτισμὸς μᾶς χρειάζεται καὶ πρέπει νὰ περηφανευόμαστε ποὺ ἔρχεται σήμερα νὰ μᾶς τονε διδάξει ἓνας δικὸς μας κι ὄχι ξένος.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΓΚΟΡΚΗ

Ο ΓΚΡΕΜΙΣΜΕΝΟΣ ΜΩΛΟΣ

Ὁ ἥλιος καλεῖ. Ἀλαφρὸ ἀεράκι φυσᾷ ποὺ λνα-τριχιάζει ἡ θάλασσα· ἡ βάρκα μας μὸλις ἀκκουμπᾷ στὰ πλατεῖα κύματα, τὸ παννὶ ἀπλώνεται γιομῆτο. Ὑψοῦ μου ἀπέναντι ἔχταση. Μακριὰ ἓνας παλιὸς γκρεμισμένος μῶλος ὅπου τώρα ζυγώνουμε. Ἀργὰ, δυνατὰ χτυποῦνε τὰ κύματα ἀπάνω στὸ πέτρινο ἀμπόδιο καὶ κυλιόονται χαρωπὰ ὡς λεύτερα μέσα στὸ πλατὺ ρήγμα ποὺ χάσκει ἐκεῖ.

— Ἡ θάλασσα δὲν ἀγαπᾷ τὰμπόδια, λέει ὁ σύντροφός μου, ἓνας παλιὸς, ψημμένος θαλασσινός.

— Εἶναι πολὺν καιρὸ χαλασμένος αὐτὸς ὁ μῶλος; ρώτησα ἀπορώντας μὲ τὴ δύναμη τῶν κυμάτων ποὺ μπορέσανε τέτοιο γιγάντιο ἔργο νὰ χαλάσουνε.

— Θάναι πολὺς καιρὸς, ἀποκρίθηκε κείνος, βα-θειὰ συλλογισμένος· ἔπειτα ἀπὸ λίγο· ἔξερτε τὴν ἀγαπητὴ παράδοση τῶ ναυτικῶ γιὰ τὸν πόλεμο τῆς θάλασσας μὲ αὐτὸ τὸ μῶλο, ποὺ μὲ τὸ δικίον τονε λένε καὶ βουνό;

— Ὅχι.

— Τότε νὰ σὰς τὴνὲ δηγηθῶ. Λεύτερα μιὰ φορὰ σὰν τὰ πουλιὰ στὸν ἀέρα εἶτανε τὰ κύματα τῆς θάλασσας· ἡ τρικυμία μὲ τὰ τραγούδια τὰ λίκιζε καὶ κυλιότανε χαρωπὰ στὴ γαλανὴ ἔχταση. Μὰ ἓνας ἄθροπος, ἓνας κακὸς τύραννος, ζήλεψε τῶν κυμάτων τὴ λαμπερὴ καὶ φωτεινὴ τύχη καὶ θίλησε

νὰ κλέψῃ τὴν λευτεριά ἀπὸ τὰ περήφανα, τὰ φτυχι-ερίνα παιδιὰ τῆς τρικυμίας. . . Δὲ θὰ μποροῦσανε πιά νὰ χαίρουνται παίζοντας ξέγνοιαστα ἀπάνω στὰ μαῦρα βάθια· δὲ θὰ μποροῦσανε οὔτε στὸν ἥλιο τὸ γέλιο των, οὔτε στὰ γαλανὰ οὐράνια τὸν ἀχτι-δοβόλο χαιρετισμὸ τῆς χαρωπῆς ὑπαρξῆς νὰ στεί-λουνε.

Στέλνει δούλους κι ἀρχίζουνε κρύες πέτρες ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς γῆς νὰ τίς βυθίζουνε στὸν πάτο τῆς θά-λασσας... Σπαρταρᾷ ἡ θάλασσα, τρέμει, ὀρθώνεται ἀφρίζοντας τὰ κύματα ποὺ γελοῦσανε, σὰ βράχια με-γάλα προσπαθοῦνε νὰ φτάσουνε στὸν πάτο. Πηδοῦσανε, σπρωχόντανε τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, φέρνανε γῦρο γε-λῶντας, χαϊδεύανε τοὺς βράχους, πετοῦσανε σβέλτα γῦρο τους... Ὅσο μεγαλόπρεπη εἶναι ἡ λευτεριά τῶν παιδιῶν ποὺ δὲν τὴνὲ σκοτίζει καμιὰ προαίτηση· τὰ κύματα λένε· «Ἀπὸ τὸ μαῦρο κόρφο τῆς γῆς βγαλμένοι μᾶς ἤρθανε μουσαφίριδες νὰ τοὺς τραγου-δήσουμε χαρούμενα, νὰ τοὺς ζεστάνουμε, νὰ τοὺς κάνουμε νὰ χαρῶνε μὲ ἔξυπνα παιχνίδια. Θέλουμε νὰπολάψουνε τὰ μάγια τῆς θάλασσας, τὸ φῶς τῆς, τὸ μεθῦσι τῆς, τοὺς μυθικούς τῆς θησαυροὺς νὰ δοῦνε· θέλουμε νὰ τραγουδήσουμε μαζί σας τὴν τρέλλα τὴν ὁμορφὴ, τὴ μεγαλόπρεπη τῆς θάλα-σσας λευτεριά».

Μὰ κοιτάζοντας τοὺς ξένους ἡ μαῦρη τρικυμία στενάζε σιγὰ μὲ φωνὴ ποὺ κάτι κακὸ μνηοῦσε.

Οἱ πέτρες πέφτανε ὀλοένα στὴ θάλασσα κι ὁ τοῖχος ὄλο καὶ χόντραινε· τοῖχο πυργῶνανε στέρια δεμένο, καὶ κόβανε τὸ δρόμο τῆς λευτερίας καὶ τὴ συνειθισμένη κίνηση τῶν κυμάτων τῆς θάλασσας· καὶ τὰ κύματα ἀποροῦσανε, τρεμουλιαστὰ, κολῶ-νανε τὰ κύματα φοβισμένα μπροστὰ στὸν ἀψηλὸ, μαῦρο τοῖχο· ποτέ τους ὡς τὰ τότε δὲν εἶχανε δῆ φραγμὸ, ἀμπόδιο κανένα στὸν λεύτερο δρόμο τους.

Ξακολουθώντας πάντα τὸν περήφανο δρόμο τους χτυποῦσανε ἀπάνω στὸ μῶλο, πληγῶνανε τὸ στή-θος τους καὶ βογκῶντας γυρίζανε πίσω· ὁ τοῖχος εἶτανε τόσο κρύος, τόσο σκληρός.

Τρέμει ἡ θάλασσα μακριὰ· κυλοῦνε τὰ κύματα δῶ καὶ κεῖ καὶ μὲ φοβερὴ ἀγωνία πεθαίνουνε σκά-ζοντας ἀπάνω στὸν τοῖχο.

Ἐνας στεναγμὸς, ἓνας τρόμος ἀντηχεῖ γῦρο μὲ παράπονο καὶ μαῦρη στροβιλίζεται ἡ τρικυμία ἀπροδοθήκαμε, προδοθήκαμε. — ἀντηχεῖ ἐκεῖ — ἀπὸ κείνους ποὺ τοὺς νομίζαμε γιὰ φίλους· κι αὐτοὶ τώρα μᾶς κλέψανε τὴν λευτεριά».

Ἡ τρικυμία χύνει δάκρυα καὶ λέει στενάζοντας στὸ σκοτεινὸν τοῖχο «ὦ ἔσεις πέτρες καὶ κοτρώνια, κ' ἔσεις κάποτε λεύτερα εἶσατε, καὶ σὲ σὰς μιὰ φορὰ ἡ λευτεριά εἶτανε ἡ ζωὴ σας· ὦ γιὰ πέτε μας γιατί ἤρθατε ἐδῶ νὰ κλέψετε τὴν λευτεριά τῶν κυμάτων»;

Πιὸ σκοτεινὲς οἱ πέτρες κοιτάζουνε.

— Δὲν ἤρθαμε δῶ ἀπὸ θέλησή μας· μᾶς δια-τάξανε, ἀποκρίνονται. Καὶ πιὸ βαρὺς, ἐξουσιάζον-τας τὰ κύματα, στέκεται ὁ μῶλος. Ἀποκρίνεται ἡ τρικυμία ἀπάνω στὴ θάλασσα στενάζοντας, μα-ζεύει τὰ κύματα καὶ φέρνει τοὺς τὰ μαῦρα μαν-τᾶτα πὼς παντοτεινὸς ὁ ζυγὸς τους ὁ βαρὺς θάναι.

— Φτωχὰ μου κύματα, κύματά μου· σκλάβοι, σκλάβοι εἶσατε τώρα γιατί ἡ λευτεριά σας πάει, πέθανε.

Ἀπλώνεται ἀκόμα στὴ θάλασσα ποὺ σὰν πεθα-μένη κοιτεται μὲ λαχτᾶρα καὶ πόνο. Τὰ γέμια, σὰ γερά κύματα βυθίζονται βαθιὰ στὸν πάτο· κανεὶς σφύοντας, καμιὰ τρικυμία δὲν ἔα' τρεσθᾷ πιά πένω.

Τὰ κύματα τὰ νιά, κυλιόονται γῦρο τόσο σκο-

τεινὰ. τόσο σιγαλινὰ ἔσο ποτέ. Τὸ γέλιο, τὸ χα-ρωπὸ τραγούδι κ' ἡ ζωὴ τῆς λευτερίας δὲν ἀντη-χῶνε πιά τώρα· ὁ ἥλιος τώρα θολὸς φωτίζει· τὸν οὐρανὸ. λυπημένο, σκοτεινὸ, κουρασμένο.

Κάποτε μόνο τὰ κύματα τὰ πιὸ νιά θυμωμένα γιὰ τὴν ξακολούθηση τῆς σκλαβιάς στενοχωριοῦνται στὶς ἀλυσσιδες καὶ μαζωμένα πέφτουνε ἀπάνω στὸν τοῖχο τὸ φοβερό. Αὐτὸς οὔτε κουνιέται διόλου, σὰ βουνὸ στέκεται στὴ θάλασσα· ὁ ἀντίλαλος μόνο ξυπνᾷ ἓνα στεναγμὸ ποὺ βγάνουνε παλαίθοντας τὰ σπασμένα στήθια.

Τώρα κλαίει ἡ θάλασσα.

Πολλὰ χρόνια πέρασανε καὶ χιλιάδες κύματα σπάσανε μὲ παράπονο στὶς ἀντιστοιχούμενες πέτρες. Αἰώνια ὄλο σκοτεινιάζει γῦρο, καὶ δειλὰ μιλοῦνε τὰ κύματα... «Περιμένουμε, μαζεύουμε τὴν καινούρια δύναμη».

Τὰ χρόνια περνοῦσανε.

Τὰ καινούρια κύματα δυναμωθήκανε· σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς θάλασσας στέλνανε γλήγορους ἀπο-σταλμένους νὰ ξυπνήσουνε τοὺς δειλοὺς, νὰ παρα-κινήσουνε σὲ σωτήρια ἐνέργεια, νὰ σηκώσουνε πό-λεμο, φουρτούνα ἐνάντια ἀπάνω στὸν κυρίαρχο μῶλο. Κατεβήκανε κάτω στὰ βαθειὰ ἐλπίζοντας νὰ θυμί-σουνε τοὺς γέρους τοὺς ἀπατημένους. Μὰ κείνοι κουνήσανε τὰ ἄσπρα κεφάλια τους ἀφοῦ ἡ δύναμη κ' ἡ ὀρμὴ τσακιστήκανε, «πὼς νὰ τολμησοῦμε πόλεμο μὲ κείνον τὸ δυνατό μῶλο»; Οἱ ἀποσταλμένοι τῶν κυ-μάτων χυθήκανε πάρα πέρα· ζητήσανε τὸν ἀνεμο καὶ τὴ φουρτούνα. Πουθενὰ στὴ θάλασσα δὲν τοὺς βρήκανε· κρυβόντανε μέσα στὶς σκοτεινὲς χαραδρες τοῦ βουνού· «σὰς φέρνουμε, ὦ δυνατοί, τὸ χαιρετι-σμὸ τῶν κυμάτων. Ἀφήστε πιά τὸ βουνό, τὴ χα-ράδρα ποὺ εἶναι τόσο στενόχωρη· ἐλάτε μαζί μας καὶ πετάξτε ἀπάνω στὴ θάλασσα· σπάστε τίς ἀλυσσιδες, τὸ πνεῦμα τῶν ἀδερφῶνε μας λευτερώ-στε το· καρτεροῦσαμε, τώρα εἴμαστε δυναμωμένοι· ξυπνήστε στοὺς γέρους τὴν δύναμή τους πάλι καὶ μαζέψτε μας ὄλους σὲ ἓνα σῶμα νικηφόρο· δὲ φοβό-μαστε τὸν πόλεμο, ἀγχαῖμα τὸ θάνατο ἂν εἶναι· νὰποχτήσουνε τὰδέρφια μας λευτεριά».

Τρέμει ἀπὸ χαρὰ ἡ καρδιὰ τοῦ ἀέρα στὸ δυ-νατὸ στήθος του· λάμπουνε τὰ μάτια τῆς γριά φουρτούνας· τὰ λόγια τῶν ἀποσταλμένων ξυπνήσανε πάλι περασμένο χρονῶ δυνατὲς ἐλπίδες...

Ἀφήνουνε τίς χαραδρες καὶ περνοῦνε σουρίζοντας τὸ διάστημα ὅπου δίχως ἀκρογιάλι καρτερεῖ ἡ ζων-τανὴ θάλασσα. Δυνατὰ ἀντηχεῖ ἡ ξυπνήτρα φωνὴ τους ἀρχόμεστε, ἐρχόμεστε νὰ σώσουμε τὴν λευτε-ριά· σὰς καλοῦμε, σὰς μαζεύουμε ὄλους νὰ τὴνὲ ξα-ναδῆτε· ἔσεις, δυνατὰ κύματα, σηκωθῆτε γιὰ πόλεμο, σπάστε τίς ἀλυσσιδες, λύστε τὰ δεσμὰ τῆς λευτε-ρίας, ἐτοιμάστε τὸ δρόμο γιὰ τὴν νίκη σας».

Ξυπνᾷ τοὺς κοιμισμένους ἡ δυνατὴ κραυγὴ· αὐτὴ χαρίζει πάλι στοὺς γέρους τὰ νιάτα, τὸ θάρ-ρος καὶ τὴ δύναμη.

Τὰ κύματα ξυπνοῦνε, σηκώνουν τὰ ἀφρισμένα κε-φάλια καὶ ἀκολουθοῦνε ὑπόκουα γιὰ τὸν πόλεμο.

Νύχτα καὶ μολυβένια σύννεφα σκεπάζανε τὴν κυματώδισσα θάλασσα, ἔταν ἄξαφνα ἀντήχησε ἡ φωνὴ τοῦ πολέμου...

Ἀπ' Ἀνατολὴ μέχρι Δύση κι ἀπὸ Τραμουντᾶνα μέχρι Νοτιὰ μαζευτήκανε τὰ κύματα καὶ σταθῆ-κανε γυαλλίζοντας στὴ σειρά· τὰ νιά ποὺ ἔβραζε ἡ ἄρμή τους ζητήσανε τὴν πρώτη σειρά.

Ἀνταρμιεμένη ἡ θάλασσα τὰ κένει νὰ τρέχανε γλήγορα καὶ σπρώχνοντας καὶ ἐρεθίζοντας τα τοὺς λύνει τὰ δεσμὰ τους ἡ φουρτούνα· «σὺ, ἀέρα, φύσα·

καί σύ φουρτούνα θέριωνε. Ἐμπρός κύματα, γενναῖοι πολεμιστάδες· κερδίστε τή λευτεριά νικώντας ἢ σκοτώθητε ἐδῶ, ὅπως τόσο ἄλλοι προτύτερα ἀπό σᾶς..»

Οἱ σκοτεινοὶ βράχοι τρέμουνε. Τώρα ζυγώνει τὸ γενναῖο πλῆθος κι' ὄρμαίε τσακίζοντας τὸ στῆθος στοὺς βράχους. Πόσοι νεκροὶ βυθίζονται ἐδῶ! Ὁ μῶλος εἶναι σκεπασμένος ἀπὸ ματωμένο ἀφρό, ἀπὸ αἶμα γενναίων ἀγωνιστᾶδων.

Οὐρλιάζει ἡ τρικυμία. «Παιδιά, ἀκριβά μου παιδιά· πέσανε μερικοὶ ἐδῶ· ἂν πέσουνε ἀκόμη μερικοὶ νικήσαμε».

Ἄναβράζει ἡ θάλασσα.

Τοὺς νεκροὺς ἀντικατασταίνουνε ἄλλες σειρές. Πόσο μεγαλόπρεπο νὰ βλέπη κανεὶς τὰ κύματα, γιομάτα φοβέρα καὶ δύναμη. Κόβουνε σκουίζοντας καὶ βογκώντας τὸ δρόμο πρὸς τὸ μῶλο, κολώνουνε καὶ ξαναορμιοῦνε ἄγριοι στὸν ἀγῶνα· πέφτουνε σωρὸ καὶ πεθαίνοντας καλοῦνε τὸ ἀσκήρι τῶν ἀδερφίωνε...

Στέκεται ἀκόμα ὁ μῶλος καλὰ οὔτε καὶ σειέται. Μὰ σκοτεινὰ καὶ φοβερὰ ζυγώνουνε τὰ κύματα ἀπανωτά. Τέλος δὲν ἔχουνε.

Ἡ ἀκρογιαλιά γυμνώθηκε· ὅλα τὰ κύματα μαζευτήκανε σὲ μιὰ θέση γιὰ τὸν ἀγῶνα, καὶ μιὰ μόνη βουή γιομίζει λαχταρώντας τὸ ζεστό, ὄλο ἀτμούς ἀέρα.

Σὰ γενναῖα λιοντάρια, σὲ βοήθεια τῶ νῶ φαίνονται οἱ γέροι, ξανακλώνοντας πάλι. Πετοῦνε ἐκεῖ στεφανωμένοι μὲ ἄσπρο σάν τουλοῦπες ἀφρό· χύνονται σὰ λυσσασμένοι στὴ μάχη, τσακύνουνε τίς ἐναντίες κοτρώνες, καὶ νοιώθοντας καὶ φρίττοντας ἡ γῆ τρέμει ἀπὸ τὸ φοβερὸ πολεμικὸ κρότο.

Χαράζει ἡ μέρα μελαχολικὴ καὶ λυπημένη· μὰ ἀκατανίκητοι στέκονται ἀκόμα ἐκεῖ οἱ βράχοι ἐναντία· ἀκόμα καμτσίζει ἡ τρικυμία τὴ λυσσασμένη θάλασσα, ἀκόμα σκοτώνουντι χτυπώντας στοὺς βράχους τὰ τάγματα τῶν μεγαλόψυχων, τῶ γενναίων κυμάτων.

Οἱ ἀθρῶποι μαζεύονται φοβισμένοι στὴν ἀκρογιαλιά. Μὲ πόνο κοιτάζουνε οἱ ψαράδες μὲ πόση τόλμη τὰ κύματα ρίχνονται· στὴ μάχη τὴν τόσο ἄνιση· καὶ τῶν πιὸ σκληρῶν ἀθρῶπων τὰ μάτια λάμπουνε γιομάτα λύπηση. Στὸν οὐρανὸ ἀνεβαίνει δυνατὰ μιὰ δέηση «Ἄνθρωπε τοὺς πολεμιστάδες, πάψε τὸ μάλλωμα, χάρισε, δίκαιε, τὴ νίκη στὰ κύματα». Ὁ τύραννος, ὁ ἄθρῶπος πού τίς πέτρες πρῶτος ἔρριξε, ὁ ἀθρῶπος κείνος τρέμει, φρίκη γιομάτος· σπαράζει ἡ ἴδια ἡ καρδιά του στὸ θέαμα τῶν παθῶν, τοῦ θανάτου τῆς θάλασσας. Μὲ πόση φκαρίστηση θὰ ἀπομάκρυνε τώρα τίς πέτρες τίς σκληρές γιὰ νὰ δώση ξανά στὰ κύματα τὴ λευτεριά τους!

Ἄργα! Οὔτε στενάζουνε τὰ κύματα οὔτε πιὰ παρακαλοῦνε· πόσο φοβερὸ τὸ χάσιμο τῆς λευτερίας· ἀρίφνητα τὰ θύματα στὸν τάφο, γλυκειὰ γιὰ τοὺς νεκροὺς ἡ ἐγδίκηση.

Καὶ πάλι σκοτεινὰ ἀπὸ τὴ φουρτούνα προσκαλεσμένα, δαρμένα μαζεύονται γιγάντια καὶ ρίχνονται μὲ ὄρμη κατὰ πάνω στὸ μαῦρο βράχο.

Καὶ συλλογιέται κανεὶς: Τώρα ἢ ὁ βράχος ὁ κρύος θὰ τσακιστῇ ἢ ἡ θάλασσα θὰ γίνῃ ἕνας γιγαντένιος τάφος.

Ὁρμιοῦνε περὶφανα· σπρώχνουνε ὅλα μαζί τὸ βράχο κι' ὁ βράχος τὰ διώχνει ἀπὸ πάνω του, τὰ κύματα μὲ πιμονή κολώνουνε μιὰ καὶ πάλι ξαναγυρίζουνε, λυσσασμένα. Χᾶος γίνεται· χάνεται σὲ ἑμίχλη κάθε μορφή· ἕνας στεναγμὸς, μιὰ βροντὴ σηκώνεται ἀπὸ τὴ θάλασσα πού βγαίνει ἀπὸ τὸν πάτο τῆς καὶ φαίνεται νὰ γγίζη τὸν οὐρανὸ.

Συντρίμια πέφτει ὁ μῶλος.

Στὸ τελευταῖο γιουρούσι καμιὰ ἀντίσταση. Οἱ βράχοι γκρεμίζονται, τοὺς καταπίνει ἡ θάλασσα, τὰ κύματα, τὰ παλληκάρια. «Ἄφροστεφάνωτο πτώμα, μακριὰ» κράζει ἡ θάλασσα φοβερίζοντας αὐτὸς ὁ τάφος ἀνήκει στὰ κύματα πού θυσιάσανε τὴ ζωὴ τους παλληκάρια γιὰ νὰ δώσουνε ζωὴ στοὺς ἄλλους πού τοὺς ἀξίζει νὰ ζῶνε».

Καὶ μακριὰ ἀπὸ κεῖ, στὰ πλεόν βυθιὰ τῆς ὅπου οὔτε μιὰ παιχνιδιάρικη ἀχτίδα ἡλίου δὲ φτάνει, ἀνοίγεται ἡ θάλασσα, δέχεται μέσα τῆς ὅ,τι ἔπρεπε στὸν πόλεμο καὶ πάλι κλείνει χωρὶς νάφήση σημάδι.

Ἄλλαλλὰζει πλατειὰ ἡ θάλασσα. Νικημένη τῶν ὀχτρῶν ἡ δύναμη ἡ σκληρότητα. Τὰ κύματα λεύτερα κυλοῦνται, γυαλίζουνε καὶ λάμπουνε χαρωπὰ! Τραγουδοῦνε σάν πρῶτα μὰ πιὸ δυνατὰ τὸ τραγουδι· τραγουδοῦνε τὴ δόξα τῶ σκοτωμένων παλληκάρων πού θυσιαστήκανε πολεμώντας γιὰ τὴ λευτεριά τῶν ἀδερφίωνε τους· αἰώνια τιμημένοι οἱ πεθαμένοι πού ἀπολάψανε πάλι λευτεριά· τῶν ζωντανῶν ἡ δύναμη ἡ ἀκοίμητη τὸ καλύτερο φυλαχτὸ τῆς λευτερίας ἄς εἶναι.

Ὀλόχρος καθόμουνε στὸ πλοῖο κ' ἡ μεγαλόπρεπη λαϊκὴ παράδοση ἀντηχοῦσε στὴν ψυχὴ μου.

Μὲ σέβας κοίταξα τὰ λεύτερα κύματα πού φτυχισμένα μέσα στὴ δύναμη καὶ στὴν καταλύτρα παλληκάρια τους λαμποκοπούσανε. Πάνω μου ὁ γαλάζιος θόλος τοῦ οὐρανοῦ καὶ κάτω μου καὶ γύρο μου ἡ ἀτέλειωτη ἀχαλίνωτη θάλασσα. Ἐνα μαλακὸ φῶς λεπτοῦ Μαγιάτικου ἡλίου χυνότανε ἀπάνω τῆς.

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ Γερμανικόν).

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΡΩΜΑΙ·ΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ*

Ἐνα τόπο προσυήματος γιὰ κάθε ἀνθρώπο τῆς τέχνης καὶ τῆς σκέψης, ἕνα παγκόσμιο μουσεῖο ἀνοιχτὸ σὲ κάθε ἱερὴ περιέργεια, νὰ τί ζητάει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἢ Ἑυρώπη ὀλόκληρη. Κ' ἡ Ἑλλάδα δὲ φαίνεται καθόλου δυσαρεστημένη ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐπιθυμία πού δὲν μπορεῖ νὰ τήνε βλάψῃ, καὶ πού δυναμώνει τὴν ἐκπαιδευτικὴ τῆς πρόληψη. Μὰ δὲν περιορίζεται ὡς ἐδῶ καὶ ξεπετιέται ἀκόμα ἐπιμένοντας ν' ἀναγνωριστῇ—σύμφωνα μὲ τὴ σωστότατη ἐκφραση τοῦ κ. de Coubertin—ὡς ἡ μόνη ἀναγεννήτρα δύναμη γιὰ τὰ Βαλκανικὰ κι' Ὀθωμανικὰ ἔθνη. Ἡ ἴδια ἔχει τὴν ἀξία τῆς. Πρὶν ὅμως ἀπ' αὐτὰ χρειάζεται ἐξάπαντος νὰ καλυτερέψῃ κάπως τὰ προσόντα τοῦ τωρινοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού δὲν εἶναι ἀκόμα τόσο βέβαιος γιὰ τὴ διεύθυνση πού πρέπει νὰ δώση στίς ἀναχτητικὲς του ὁρμές. Τὸ πρόβλημα, ἀπ' τὴν αἰσθητικὴ του ὄψη, εἶν' ἀρκετὰ σύνθετο. Κι' ἔτσι μᾶς φανερώθηκε σ' ὅλο του τὸ μεγαλεῖο τὸ κάπως αἰνιγματικὸ καὶ συγκεχυμένο πού μᾶς παρουσίασε τὸ φανταχτερὸ θέαμα, τ' ἀρχαῖο μαζὶ καὶ περίσσια καινούριο, τῶν ξαναγεννημένων Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων.

α' Ὁ πανελλήνιος Ζεὺς εὐλογεῖ τὰς θεωρίας τῶν προσκυνητῶν. Καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα του δὲν ὑπάρχουν πλέον Ἀθηναῖοι καὶ Σπαρτιάται, Δωριεῖς καὶ Ἴωνες, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Θεσσαλοὶ. Εἶναι ὅλοι τώρα πο-

* Δημοσιεύθηκε στὸ τελευταῖο φυλλάδιον τοῦ «Mercure de France» (15 τοῦ Μάη, 1906).

λίται μᾶς μεγάλης ἠθικῆς πατρίδας. Εἶναι Πανέλληνες.»

Νὰ λοιπὸν μιὰ περίσταση πού μπορεῖ νὰ τὴ μεταχειριστῇ ἀξιόλογα ὁ Ἑλληνισμὸς, γιὰ ν' ἀποδείξῃ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐνότητά του, μὲ τὴν ἀναστημένη αὐτὴ λαμπρότητα μιᾶς γιορτῆς πού τὸ πνεῦμα τῆς βρίσκεται ἀκόμα ὀλοζώντανε σὲ κάθε φροντίδα καὶ σὲ κάθε προσπάθεια, γιὰ τὴ τελεία μόρφωση τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ξανακλώνει στοὺς καιροὺς μᾶς ὀλόκληρη ἡ Ἑλληνικὴ φιλοσοφία γιὰ νὰ ταχτοποιήσῃ ὅλες τίς ἀρετές. Γιατὶ ἡ γυμναστικὴ εἶναι ἀδερφὴ τῆς διαλεκτικῆς κ' ἡ σοφία τοῦ Πλάτωνος βρίσκεται τόσο μακριὰ ἀπ' τὴν καθαρὴ σοφιστεία, ὅσο κ' ἡ ἐπιστημονικὴ ἀσκηση ἀπ' τὸ μανιακὸ ἀθλητισμὸ. Μὰ δὲ φτάνει μόνον νὰ σπουδάζουμε τὸν Ἀριστοτέλη καὶ τὸν Πλάτωνα. Τὸ παρὸν κρύβει μέσα του τὸ καλύτερο μάθημα καὶ γιὰ νὰ νιώσῃ κανεὶς βαθεῖα τὴν νεοελληνικὴ ψυχὴ πρέπει πρῶτα νὰ γνωρίσῃ τὸ ἄνθος τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς. Κι' αὐτὸ τὸ κατάλαβε ἡ Κα Καλλιρρόη Παρρὲν ὅταν ἐμπνεύστηκε ἀπὸ τὴν ἀνήσυχη καὶ πολυτάραχη εἰκόνα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, γιὰ νὰ γράψῃ τὴ «Μεγίσασα» τῆς. Κρίμα μόνον πού μ' ὅλες τίς τερπνότερες ψυχολογικὲς παρατηρήσεις δὲν μπόρεσε νὰ μὴ παραστρατήσῃ ἀπ' τὸ κύριο θέμα πού κι' αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἦταν πολὺ λίγο ρωμαϊκόν. Στὴ Μίς Ἄννα Κούζλεῦ, ὁ Καμπύσης ἀλλοῶς σκέφτηκε καὶ πέτυχε, ἀπὸ μιὰ ἐποψὴ Τέχνης, κ καλύτερα. Ὑπάρχουνε, βλέπετε, τριῶν εἰδῶν ξεχωριστὲς ἀντίληψεις στὴ σημερινὴ ψυχὴ τοῦ Ρωμιοῦ: Ἡ παράδοση τῶν περασμένων, ἡ μόδα τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, καὶ τὸ λαϊκὸ ψυχόρητο. Τὸ τελευταῖο τοῦτο μ' ὅλο τὸ λυσσασμένο πόλεμο πού τοῦ κάνει ἡ ἐπίσημη λογιότατοςσὴν, φαίνεται πὺς εἶναι ἀπὸ τὰ τρία τὸ πραγματικὰ ζωντανόν. Μὰ ἡ παράδοση δὲ φτάνει μονάχη τῆς γιὰ τὸ ξεπέταγμα τῆς σύχρονης πνευματικῆς ζωῆς. Γιὰ τοῦτο ἡ Ρωμιόσση πού στὴ καρδιά τῶν νεωτεριστῶν δημοτικιστᾶδων φανερώνει, ὅτι ἡ μοῖρα τῆς δρίζει, στυλώνεται ὑπέρμαχη ὀλόκληρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ μαζὶ μὲ τὸν Παλαμᾶ, τὸν Ψυχᾶρη καὶ τὸν Πάλλη τραβάει κοντὰ τῆς κάθε νεωτεριστικὸ πνεῦμα. Ἐχω μπρὸς μου τὸν πρῶτο τόμο τῆς «Ἱστορίας τῆς Ρωμιόσσης» τοῦ Ἀργύρη Ἐφταλιώτη, πού ἀπλώνεται ἀπ' τὴ Ρωμαϊκὴ κατὰχτηση ὡς τὸ θάνατο τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Κι' ἀπὸ δῶ ἐννοοῦμε τὴν ἐπίδραση πού εἶχε ἡ Λατινικὴ ζωὴ στὴ γέννηση τοῦ μεταλλαγμένου Ἑλληνικοῦ πνεύματος, πού ζητάει μιὰ καινούρια θεὰ καὶ θρονιέται στὴν Πόλη ἀφῶ ἄφισε τὴν Παλλάδα νὰ πεθάνῃ στὴ σκληρωμένη Ἀθήνα.

Λοιπὸν τὸ πρόβλημα τοῦ παρόντος τώρα πού ἡ Ἑλλάδα συμαζώχεται πάλι γύρω στὴν ξαναγεννημένη Ἀθήνα εἶναι τοῦτο: Ὑπάρχει ἐλπίδα ν' ἀναστηθοῦνε οἱ θεοί; Ὁ ἀνεμος πού φυσάει ἀπ' τὴ Γαλλία μᾶς λέει ναί! Μὰ ἡ Ἑλλάδα εἶναι πρῶτα Χριστιανικὴ καὶ φυσικὰ τὸ ζήτημα εἶναι κάτι περισσότερο ἀπὸ ἓν' ἀπλὸ καπρίτσιο αἰσθητικῆς.

Οἱ θεοὶ γεννιοῦνται στὴν ἀνθρώπινη φαντασία μοναχὰ ὅταν εἶναι ἄγνη ἀπὸ κάθε βάρβαρη πρόληψη. Ἔτσι τὸ θέαμα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων μόνον σ' ἕνα περιβάλλον ἀλλοιωτικὰ προετοιμασμένο μποροῦσε νὰ ἐμπνεύσῃ ὡραῖες σκέψεις.

Ὅσο γιὰ μένα δὲ βρῆκα τίποτα καλύτερο γιὰ νὰ ξαναζωντανέψω τὸ παρελθόν ἀπ' τὸ ν' ἀνοίξω τίς ὡραιότερες σελίδες τῆς Ἰλιάδας τοῦ Πάλλη. Ὁ μαγεμένος στίχος του, πού λὲς πὺς κυλάει ἀπ' τὸ στόμα κάποιου φουστανελλᾶ τραγουδιστῆ, μ' ἔκανε νὰ φανταστῶ τὸν Ἀχιλλεῖα κάτω στὸ Στίβο τοῦ Σταδίου